

RAADSVOORSTEL

Zaaknummer:

Onderwerp:

Archeologiebeleid Dijk en Waard

Datum raadsvergadering:

07 juni 2022

Agendapunt:

6b

Portefeuillehouder:

A.M. Groot

Programma begroting:

Programma 5 Sport, cultuur, recreatie en openbare ruimte

Publiekssamenvatting

Naar aanleiding van de gemeentelijke fusie moet het archeologiebeleid binnen twee jaar na de fusiedatum worden geharmoniseerd. Daarnaast is het nodig het archeologiebeleid te actualiseren op basis van de laatste archeologische kennis en richtlijnen. In de voorliggende concept-archeologienota, archeologische beleidskaart en onderbouwende kaartbijlagen is zowel de harmonisatie als de actualisatie van het archeologiebeleid voor de gemeente Dijk en Waard verwerkt. Ten opzichte van het vigerende beleid van de voormalige gemeenten Langedijk en Heerhugowaard hebben wijzigingen plaatsgevonden in de archeologische categorieën en de vrijstellingsgrenzen voor archeologisch onderzoek. Het conceptbeleid heeft van 11 april tot en met 8 mei ter inzage gelegen.

Voorgesteld besluit

De gemeenteraad besluit:

1. Het concept-archeologiebeleid Dijk en Waard, bestaande uit een beleidsnota (bijlage I), een archeologische beleidskaart (bijlage II) en bijbehorende onderbouwende kaartbijlagen (bijlage III t/m XII), vast te stellen.
2. De beleidsregels bij de ontwikkeling van nieuwe bestemmingsplannen in 2022 op te nemen in het ruimtelijk beleid.

Inleiding

Op 1 september 2007 trad de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (WAMZ) in werking. Deze wet is een herziening van de Monumentenwet 1988 en is opgenomen in de Erfgoedwet tot het moment dat de Omgevingswet in werking zal treden. De WAMZ legt een grotere verantwoordelijkheid en een sturende rol neer bij de gemeentelijke overheid met betrekking tot archeologie. Archeologische waarden en verwachtingen, en de manier om dit te beschermen, moeten op verantwoorde wijze worden geïntegreerd in het ruimtelijke beleid. De gemeente Langedijk heeft met het vaststellen van de nota Cultuurhistorie en bijbehorende archeologische beleidskaart in 2010 voldaan aan deze wettelijke plicht. De gemeente Heerhugowaard heeft eveneens haar archeologisch beleid in 2010 vastgesteld (Erf Goed nota) en geïntegreerd in het ruimtelijk beleid. Per 1 januari 2022 zijn de gemeenten Langedijk en Heerhugowaard samengevoegd in de nieuwe gemeente Dijk en Waard. Binnen twee jaar na deze fusiedatum dient het archeologiebeleid geharmoniseerd te zijn.

Naast het voldoen aan de wettelijke verplichtingen is er gelijk gebruik gemaakt van de situatie om enkele aanpassingen en verbeteringen aan het beleid door te voeren, die zijn gebaseerd op recente onderzoeken en nieuwe inzichten in de omgang met archeologie.

Ten opzichte van de vigerende kaarten zijn drie categorieën toegevoegd, te weten:

- 1) Categorie 4 – vrijstelling voor bodemingrepen* tot 5.000 m² en dieper dan 40 cm -mv

- 2) Categorie 6 – archeologische waarden waterbodems – vrijstelling voor bodemingrepen* tot 50m2 in de waterbodem (geldend voor waterbodemoppervlaktewater binnen 100 meter van Archeologische Monumenten Kaart (AMK)-terreinen, (verdwenen) molens en middeleeuwse bewoningslinten).
- 3) Categorie 7 – bij coupures/doorsnijdingen onderzoek naar de opbouw van de historische dijk.

Voor een nadere omschrijving willen we u verwijzen naar de bijgevoegde concept archeologienota, hoofdstuk 5.2 beleidscategorieën.

Overzicht categorieën bestaand en nieuw beleid		
<i>Vigerend Langedijk Vrijstelling onderzoek bij</i>	<i>Vigerend Heerhugowaard Vrijstelling onderzoek bij</i>	<i>Nieuw Dijk en Waard Vrijstelling onderzoek bij</i>
Categorie rood – geen enkele bodemingreep	Categorie 1 – geen enkele bodemingreep	Categorie 0 – geen enkele bodemingreep
Categorie groen – bodemingrepen <50m2 en dieper dan 40 cm	Categorie 2 – bodemingrepen <50m2 en dieper dan 40 cm	Categorie 1 – bodemingrepen <50m2 en dieper dan 40 cm
Categorie turkoois – bodemingrepen <500m2 en dieper dan 40cm	Categorie 3 – bodemingrepen <500m2 en dieper dan 40cm	Categorie 2 – bodemingrepen <500m2 en dieper dan 40cm
Categorie donkerblauw – bodemingrepen <2.500m2 en dieper dan 40cm	Categorie 4 – bodemingrepen <2.500m2 en dieper dan 40cm	Categorie 3 – bodemingrepen <2.500m2 en dieper dan 40cm
		Categorie 4 – bodemingrepen <5.000m2 en dieper dan 40cm
Categorie grijs – Bodemingrepen <10.000m2 en dieper dan 40cm	Categorie 5 – bodemingrepen <10.000m2 en dieper dan 40cm	Categorie 5 – bodemingrepen <10.000m2 en dieper dan 40cm
		Categorie 6 – bodemingrepen tot 50m2 in de waterbodem
		Categorie 7 - bij geen enkele coupure/doorsnijding in historische dijken.
Categorie wit – alle bodemingrepen.	Categorie 6– alle bodemingrepen	Categorie 8 - alle bodemingrepen

Daarnaast heeft de toevoeging van drie categorieën en het verwerken van de nieuw vergaarde kennis op basis van archeologisch onderzoek er toe geleid dat er ten opzichte van het huidige beleid op verschillende plekken in de gemeente een gewijzigde indeling op de beleidsadvieskaart is ontstaan met andere categorieën dan voorheen. Soms betekent dit dat er ruimere vrijstellingsgrenzen zijn ontstaan en soms dat deze krappere zijn geworden. Deze wijzingen zijn voor alle gebieden inzichtelijk door de nieuwe beleidsadvieskaart naast de vigerende beleidsadvieskaarten (Bijlage XIII en XIV) te leggen. Voor een toelichting op de totstandkoming van de inhoudelijke wijzigingen, willen we u verwijzen naar de bijgeleverde concept archeologienota, hoofdstuk 3 en 4.

De derde en laatste wijziging betreft de nadere toelichting op de term 'bodemingrepen'. Dit is gedaan om discussie over de invulling daarvan te voorkomen en vooraf aan eenieder helderheid te geven over de betekenis hiervan. Deze term is nu omschreven als: 'De som van het oppervlak van de te funderen bouwvlakken plus overige bodemroerende werkzaamheden (incl. heien)'. In de huidige bestemmingsplannen wordt er verwezen naar 'bodemingrepen' of 'bouwplannen'.

Tijdens de inspraak zijn er geen reacties binnengekomen van belanghebbenden. Wel heeft er een ambtelijke aanpassing plaatsgevonden. Gedurende de inzageperiode is er door een collega geconstateerd dat er een fout in de kaart is geslopen, waarbij het perceel rondom de Veenhuizerkerk geen archeologische waardering had gekregen. Omdat dit juist een zeer oud gebied betreft (getuige ook de recent blootgelegde middeleeuwse kerkfunderingen), is de archeologische waarde hier juist hoog. Dit punt is na de inspraak alsnog op de kaart aangepast van een gebied zonder archeologische waarde (categorie 8) naar een gebied met een hoge archeologische waarde (categorie 1). Het betreffende perceel betreft gemeentelijk eigendom.

Beoogd effect

Het concept-archeologiebeleid beoogt op een eenduidige wijze om te gaan met de bekende archeologische waarden en archeologische verwachtingen binnen de gemeentegrenzen. Dit kan alleen bereikt worden door vaststelling van het beleid door de raad. Pas daarna kan het archeologiebeleid worden verwerkt in het ruimtelijk beleid, het bestemmingsplan.

Kader

De kaders voor het archeologiebeleid zijn te vinden in de Erfgoedwet 2016 en de in artikel 9.1 van deze wet tot invoering van de Omgevingswet (1 januari 2023) van kracht blijvende (delen van de) Monumentenwet 1988. Daarnaast verplicht de Wet ruimtelijke ordening (Wro) gemeenten sinds 1 juli 2008 bij de vaststelling van een bestemmingsplan of beheersverordening als bedoeld in artikel 3.1 en 3.38 Wro altijd rekening te houden met in de grond aanwezige dan wel te verwachten archeologische waarden. Deze bestemmingsplanverplichting brengt met zich mee dat gemeenten het kader moeten stellen voor de archeologische monumentenzorg. Zij hebben dus een kerntaak in de uitvoering van de archeologische monumentenzorg.

Als laatste verplicht de Wet Algemene Regels Herindeling (arhi) harmonisatie van vigerend beleid binnen twee jaar na een gemeentelijke fusie.

Het concept-archeologiebeleid en de archeologische beleidskaart geven invulling aan de verschillende wettelijke verplichtingen.

Motivering per besluitpunt

1. Het concept-archeologiebeleid Dijk en Waard, bestaande uit een beleidsnota (bijlage I), een archeologische beleidskaart (bijlage II) en bijbehorende onderbouwende kaartbijlagen (bijlage III t/m XII), vast te stellen.

- a) Met het vaststellen van het archeologiebeleid wordt voldaan aan de eisen die rijksoverheid aan de gemeente stelt.
- b) Het vaststellen van het archeologiebeleid leidt tot duidelijkheid voor inwoners en initiatiefnemers ten aanzien van de verwachtingen bij vergunningsaanvragen en grootschalige ontwikkelingen. Hierdoor is archeologie geen hindermacht, maar een ruimtelijk aspect waarmee in een vroegtijdig stadium rekening kan worden gehouden.
- c) Het archeologiebeleid biedt kansen om op basis van de kennis die met het archeologiebeleid wordt verworven inwoners en gebruikers van de gemeente te enthousiasmeren voor hun eigen unieke leefomgeving.

2. De beleidsregels bij de ontwikkeling van nieuwe bestemmingsplannen in 2022 op te nemen in het ruimtelijk beleid.

- a) Het verwerken van de beleidsregels voor archeologie in een of meerdere bestemmingsplannen maakt de regels toepasbaar. Hierdoor voldoet de gemeente aan de wettelijke eisen ten aanzien van archeologie.

Kantttekeningen en risico's

Het archeologiebeleid leidt tot een lastenverzwaring voor burgers

- a. Het op zorgvuldige wijze rekening houden met bekende en onbekende archeologische waarden is een wettelijke verplichting. Dit betekent dat de gemeente geen keuze heeft of zij regels opneemt in een bestemmingsplan. Door een zorgvuldig afgewogen beleid neer te zetten wordt geprobeerd de lastenverzwaring voor inwoners en initiatiefnemers zo laag mogelijk te houden.
- b. Alle rapporten worden, conform de wettelijke eisen, getoetst door een senior archeoloog. Indien daar aanleiding toe is, zal deze altijd adviseren om archeologievriendelijk te bouwen. Planaanpassingen kunnen namelijk leiden tot het voorkomen van het moeten doen van archeologische opgravingen. Hiermee kunnen ook de kosten zo laag mogelijk gehouden worden. Dit kan alleen als al vroeg in het stadium bekend is welke archeologische verwachting er is.

Alternatieven

Het beleid kan uitgaan van minder categorieën of grotere vrijstellingsgrenzen, waardoor er mogelijk minder vaak archeologisch onderzoek nodig zal zijn.

- a) Als de gemeente zelf geen eisen stelt aan de archeologie binnen de ruimtelijke ordening, dan geldt een wettelijke vrijstellingsgrens van 100m² voor het gehele grondgebied van de gemeente Dijk en Waard. Het archeologiebeleid is nu aangepast op de reële verwachting en de bekende archeologische waarden. Dit betekent dat voor het overgrote deel van de gemeente een vrijstellingsgrens van 500m² of hoger geldt. Voor enkele gebieden, waarvan de archeologische verwachting bewezen is of erg hoog, ligt de vrijstellingsgrens lager dan 100m². Deze aanpak levert maatwerk, waardoor archeologie niet voor onnodige regelgeving en lastenverzwaring zorgt en conform de wetgeving archeologie op zorgvuldige wijze wordt afgewogen.
- b) Bij het eventueel beperken van de categorieën en/of het verruimen van vrijstellingsgrenzen wordt vrijwel zeker het archeologisch erfgoed van de gemeente Dijk en Waard onherstelbaar aangetast. Daarmee gaat niet alleen waardevolle informatie over het ontstaan van de gemeente, het landschap en zijn bewoners verloren, maar handelt de gemeente ook in strijd met de wettelijke plicht om op zorgvuldige wijze rekening te houden met de aanwezige en te verwachten archeologische waarden in de bodem. Tevens komt een initiatiefnemer zo niet voor verrassingen te staan tijdens werkzaamheden, want ook als tijdens grondwerkzaamheden archeologische sporen worden gevonden, bestaat er alsnog een onderzoeksplicht, waarbij dan het bevoegd gezag (de gemeente) financieel verantwoordelijk wordt voor het veiligstellen van de archeologische sporen. Daarnaast levert het vertraging op voor de werkzaamheden.

Samenwerking en participatie

Bij het opstellen van het concept-archeologiebeleid en de archeologische beleidskaart is overleg geweest met de Stichting Historisch Heerhugowaard, Stichting Hart van Oudkarspel, Historische Vereniging Koedijk, Stichting Langedijker Verleden, Stichting Regionale Archeologie Gheestmanambocht (RAG) en de Historische Vereniging Sint Pancras. Zij hebben gedurende het proces en na het gereedkomen van de concept archeologische beleidskaart inhoudelijke input

geleverd met betrekking tot gebruikte achtergrondinformatie en interpretatie van historische kennis. Deze opmerkingen zijn verwerkt in het voorliggende eindproduct.

Daarnaast kwam van de Stichting Regionale Archeologie Gheestmanambocht (RAG) het verzoek een gemeentelijke visie over de omgang met archeologie te benoemen in relatie tot uitdragen van archeologische waarden, het betrekken van scholen, e.d. Dit is niet verwerkt in de voorliggende archeologienota, omdat dit naar onze mening onderdeel zou moeten uitmaken van integraal erfgoedbeleid, dat ook ingaat op hoe wij om willen gaan met gebouwd erfgoed, historisch landschap en immaterieel erfgoed.

Daarnaast heeft het concept-beleid vanaf 11 april gedurende een periode van vier weken voor eenieder ter inzage gelegen. Gedurende deze periode zijn er geen inspraakreacties binnengekomen.

Heeft het voorstel financiële gevolgen?

Dit voorstel heeft geen financiële gevolgen, omdat:

1. de uitwerking van de beleidsregels opgenomen worden in dit jaar reeds ingeplande te ontwikkelen bestemmingsplannen.
2. de wet uitgaat van het principe 'de initiatiefnemer betaalt'. Dat betekent dat de kosten voor archeologisch onderzoek moeten worden gedragen door de initiatiefnemer van het project of de omgevingsvergunning, waarbij de archeologische waarden in de bodem mogelijk in het geding komen. De werkwijze wijzigt niet ten opzichte van de huidige situatie.
3. Indien de gemeente initiatiefnemer is, de kosten voor archeologisch onderzoek ten laste van het betreffende project zullen moeten worden gerekend. Hier kan voorafgaand aan het project rekening mee worden gehouden. De werkwijze wijzigt niet ten opzichte van de huidige situatie.

Communicatie

Om meer bekendheid te geven aan de archeologische waardenkaart, de reikwijdte en de gevolgen ervan wordt momenteel gewerkt aan een publieksfolder archeologie. Hierin wordt op een begrijpelijke en aantrekkelijke manier de achtergrond en de omgang met archeologie uitgelegd. Deze publicatie draagt bij aan het creëren van draagvlak voor het archeologiebeleid. De publicatie is zomer (2022) beschikbaar. De folder zal fysiek te vinden zijn bij het servicepunt en digitaal op de gemeentelijke website.

Uitvoering

Nadat u het concept archeologiebeleid heeft vastgesteld, worden de categorieën en vrijstellingsgrenzen vertaald naar bestemmingsplanregels. Na vaststelling van een bestemmingsplan kan het nieuwe archeologiebeleid tot uitvoering worden gebracht.

Bijlagen

- I – Concept archeologie nota (220322.dijkenwaard_rapport_def)
- II – Concept beleidsadvieskaart (Dijk&Waard_Kbl4_beleidsadvies_A1_def)
- III – Vindplaatsenkaart (Dijk&Waard_bijlage1_vindplaatscatalogus_def)
- IV – AMK-terreinkaart (Dijk&Waard_bijlage2_amk-terreinen_def)
- V – Onderzoekscatalogus (Dijk&Waard_bijlage3_onderzoekscatalogus_def)
- VI – Overzichtskaart molens (Dijk&Waard_bijlage4_molencatalogus_def)
- VII – Overzichtskaart gemeentelijke monumenten
(Dijk&Waard_bijlage5_gemeentemonumenten_def)
- VIII - Overzichtskaart gebouwde rijksmonumenten
(Dijk&Waard_bijlage5_gebouwderijksmonumenten_def)
- IX – Overzichtskaart stolpen (Dijk&Waard_bijlage7_stolpen_def)

- X - Inventarisatiekaart archeologische vindplaatsen en onderzoeken
(Dijk&Waard_kbl1_inventarisatie_A1_def)
- XI- Inventarisatiekaart Landschappen (Dijk&Waard_kbl2_landschap_A1_def)
- XII – Inventarisatiekaart historische geografie (Dijk&Waard_kbl3_histgeografie_A1_def)
- XIII – Archeologische beleidsadvieskaart Langedijk 2010
- XIV - Archeologische beleidsadvieskaart Heerhugowaard 2010

Onderwerp: Archeologiebeleid Dijk en Waard
Zaaknummer: 0000236129
Datum raadsvergadering: 07 juni 2022
Agendapunt: 6b

De raad van de gemeente Dijk en Waard;

gelet op artikel 9.1 van de Erfgoedwet, artikel 3.1 en 3.38 van de Wet ruimtelijke ordening, artikel 3.1.6 van het Besluit Ruimtelijke Ordening en artikel 28 van de Wet Algemene Regels Herindeling

besluit:

1. Het concept-archeologiebeleid Dijk en Waard, bestaande uit een beleidsnota (bijlage I), een archeologische beleidskaart (bijlage II) en bijbehorende onderbouwende kaartbijlagen (bijlage III t/m XII), vast te stellen;
2. De beleidsregels bij de ontwikkeling van nieuwe bestemmingsplannen in 2022 op te nemen in het ruimtelijk beleid.

Vastgesteld in de openbare vergadering van 07 juni 2022

De griffier,

B.M.M. (Bregje) de Jong

De voorzitter,

dr. J.P. (Peter) Rehwinkel